לפופית החיצים Ipomoea sagittata – צמח אדום הפורח בגדות נחלים וביצות (יולי 2017)

כתב: **גדי פולק**

לפופית החיצים

לפופית החיצים –
עלים דמויי חץ.
צילם:
סיקו © להגדלה –
לחצו על התמונה

לפופית החיצים *Ipomoea sagittata* (חבלבליים) היא צמח מטפס עשבוני, רב-שנתי וקרח הגדל בבתי גידול לחים. הגבעולים הארוכים מתפתלים ונכרכים. העלים התחתונים דמויי לב ומעוגלים והעלים של הגבעולים המטפסים צרים, ארוכים, דמויי חץ צר (מכאן שם הצמח), האונה הקיצונית ארוכה מחודדת ושתי האונות של בסיסי העלה דמויות אוזן, מוארכות-מעוגלות בבסיסיהן. העלים נישאים על פטוטרת ארוכה ועורקיהם הראשיים מסתעפים כמניפה. הפרחים בודדים או בזוגות בחיקי העלים ועוקץ הפרח קצר מפטוטרת העלה. קוטר הפרחים מגיע ל-8 ס"מ וצבעם ורוד. אורך 5 עלי הגביע כ-1 ס"מ. 5 עלי הכותרת מאוחים בשלמותם וצורת הכותרת כמשפך רחב, צינור-הכותרת ארוך. 5 האבקנים מעורים בבסיס הכותרת. העלי מורכב משני עלי שחלה ועמוד עלי אחד שבראשו צלקת כדורית. הפרי הלקט שקוטרו 1.6 ס"מ, הנפתח בעת הבשלתו בשתי קשוות. הזרעים לבידים.
הפריחה בחודשים יוני עד ספטמבר.

לפופית החיצים - הפרח. צילמה: ערגה אלוני ©
להגדלה - לחצו על התמונות

לפופית החיצים גדלה בארץ בגדות נחלים וביצות בחוף הגליל (עמק עכו) בכמה אתרים לאורך נחל הנעמן, בחוף הכרמל באזור בריכות הדגים של נחל דליה – נחל תנינים ובשרון בנחל אלכסנדר. תפוצתה העולמית משתרעת בעיקר בארצות הים התיכון. בדרום-מזרח ארצות הברית היא צמח גר הגדל כעשב רע.
לפופית החיצים היא מין נדיר מאד בארץ ומספרו האדום הוא 5.5, ומצוי בסכנת הכחדה חמורה (**CR** לפי קטגוריות **IUCN**). הוא נתון לסיכון גבוה עקב נדירותו ועקב הרגישות הרבה של בית הגידול המימי להתייבשות ולזיהום.

בסוג **לפופית** כ-500 מינים, בעיקר באזורים הטרופיים. ההבחנה בין מיני **לפופית, חבלבל** ו**חבלבלן** שפרחיהם דומים בצורתם – היא לפי צורת הצלקת שבראש עמוד העלי. ב**לפופית** הצלקת כדורית או בעלת אונות כדוריות, ב**חבלבל** וב**חבלבלן** הצלקת מפוצלת לשתי אונות – מעובות ב**חבלבלן** ודקות ב**חבלבל**.
מלבד **לפופית החיצים** גדלים בארץ עוד שני מינים: **ל. החוף (*I. stolonifera*)** הגדלה כצמח זוחל בחוף הים ופרחיה לבנים-צהובים, ו**ל. כפנית (*I. cairica*)** שהיא בעלת פרחים וורודים ועלים דמויי כף יד, הנפוצה כצמח מטפס במשוכות ולרוב היא פליטת תרבות. מספר מינים של לפופית גדלים בארץ כצמחי מאכל ונוי ובמיוחד ידועה **לפופית הבטטה** ששורשיה המעובים ("בטטה") משמשים למאכל. מוצא הבטטה מאמריקה הטרופית ומשם נפוצה לדרום מזרח אסיה ולפולינזיה ומגודלת כיום בכל רחבי העולם.

מבוסס על הערך "לפופית החיצים" בספר האדום
שמידע א פולק ג ופרגמן-ספיר א 2011 הספר האדום – צמחים בסכנת הכחדה בישראל, כרך ב'. רשות הטבע והגנים.

==========

כל הזכויות שמורות ל"כלנית" ©

ציטוט: פולק ג 2017 לפופית החיצים Ipomoea sagittata – צמח אדום הפורח בגדות נחלים וביצות (יולי 2017), פורחי החודש, כתב-עת "כלנית" מספר 4.
https://www.kalanit.org.il/ipomoea-sagittata